

Asia: VN/9807/2026

Lausuntopyyntö valtiovarainministeriön asetuksessa säädettävistä hyvinvointialueen taloustietojen toimittamiseen sovellettavista tietosisällöistä ja teknisistä kuvauksista koskien tilikautta 2027

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot ehdotettaviin muutoksiin

-

Palveluluokitus HHTPP

Kommentit muutoksiin

Palveluluokalla 2452 on vuonna 2026 Avopalveluiden palvelulinjalla neljä kustannuspaikkaa. Avopalveluiden kustannuspaikat koskevat vain päihdekuntoutujien terveydenhuollon laitospalvelua eli nämä kulut olisivat eroteltavissa omalle palveluluokalleen kustannuspaikan perusteella.

Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen osalta palveluluokan 2452 erottelu on hankalammin toteutettavissa esityksen mukaisena.

Investointisuunnitelma HHIS

Yleiset kommentit muutoksiin ja aikataulumuutokseen (31.12 -> 31.5.)

Aikataulun siirtäminen toukokuun loppuun on Pirkanmaan hyvinvointialueen näkökulmasta hyvä asia. Vielä parempi voisi olla myöhentää enemmän, koska tämä on sen verran aikaisin, että investointitarpeisiin tulee loppu vuonna vielä sellaisia muutoksia, että ne joudutaan hyväksyttämään kahteen kertaan.

Kommentit taulukkoon hs-t01: vastausvaihtoehtojen rajausta ja palveluryhmittely

Kommentit

Palveluryhmätasoinen luokittelu on myös hyvä, kunhan merkitään kunkin kohteen pääasiallinen palveluryhmä eikä yhtä investointia tarvitse jakaa useampaan palveluryhmään.

Kommentit taulukkoon hs-t02: täydentävät tiedot ja tekstiosan erillisraportoinnista luopuminen

Kommentit

Tekstiosan siirtäminen osaksi HHIS-raporttia on kokonaisuutta yksinkertaistava ja selkeyttävä muutos, jota pidämme hyvänä.

Kommentit taulukkoon hs-t03: pitkäaikaisten hyödykkeiden luovutukset

Kommentit

-

Ostolaskujen raportointi OTI ja OTU

Yleiset kommentit ostolaskutietojen raportointiin ja ehdotettuun aikatauluun (20.pv kuukausittain)

Pirkanmaan hyvinvointialue pitää hankintatietovarannon tavoitteita kannatettavina, mutta katsoo, että ostolaskutietojen raportointivelvoite muodostaa käytännössä uuden ja laajamittaisen tehtävän. Esim. Pirkanmaan hyvinvointialueella ostolaskurivejä on vuositasolla yli miljoona ja jokaisesta rivistä tulee raportoida useita tietoja, jolloin tietueiden määrä kasvaa erittäin suureksi. Raportointisykli on myös hyvin tiheä ja tulisikin pohtia tuottaako näin laajamittaisesti kerättävä tieto vastaavaa hyötyä. Raportointivelvoitetta perustellaan valvonnan vahvistamisella, mitä pidämme epäluottamuksen osoituksena hyvinvointialueille, joissa toimitaan lainmukaisesti ja virkavastuulla ilman poikkeuksellisen tiukkaa valvontaakin. Toisena tavoitteena on tehostaa julkisia hankintoja ja hallinnon toimintaa. Hyvinvointialueilla on tiukassa taloustilanteessa vahva insentiivi toteuttaa tehokasta hankintaa ilman raportointivelvoitettakin ja tällainen velvoite lisää merkittävästi raportointityötä, joka tavoitteen vastaisesti kuormittaa hallintoa ja lisää kustannuksia eikä tehosta sitä. Toivomme vielä arvioitavan hankkeeseen liittyen toimitettavien tietojen tuomaa lisäarvoa suhteessa tästä uudesta raportointivelvoitteesta syntyvän lisätyön ja kulun määrään.

Hyvinvointialueen ostolaskudatan tuottaminen raportointiin edellyttää:

- tiedon kokoamista useista eri lähdejärjestelmistä (mm. Ostolaskujen kierrätysjärjestelmä, sopimusjärjestelmät, kirjanpitojärjestelmä)
- tietojen rikastamista ja yhdistelyä
- salassa pidettävän ja ei-raportoitavan tiedon suodattamista
- osin manuaalista käsittelyä myös tulevaisuudessa

Pidämme ehdotettua aikataulua (kuukauden 20. päivä) lähtökohtaisesti realistisempänä kuin aiemmin esitetty 15. Päivä, mutta todennäköisesti prosessin alkuvaiheissa ennen toiminnan vakiintumista voi aikataulu edelleen aiheuttaa haasteita datan kokoamisen, laadunvarmistuksen ja virheiden korjaamisen osalta. Raportoinnissa tulisi lisäksi huomioida, että nykytilanteessa kesäkuun luvut saadaan vasta huomattavasti myöhemmin kuin muiden kuukausien luvut, jotta pystymme varmistamaan taloustietojen oikeellisuuden mahdollisimman oikeaksi lomakaudesta huolimatta.

On myös huomioitava, että ostolaskutiedot raportoidaan Aura-ohjeluonnoksen mukaisesti sellaisenaan, joten kirjanpitoaineisto eroaa hankintojen raportoinnista. Esimerkkinä vyörytykset ja muistiotositteilla korjatut muutokset eivät vastaa tuotettua raporttia. Kirjanpidossa oikaistavia tietoja voivat olla myös esim. kirjanpidon tilin korjaaminen. Yhtä lailla kustannuspaikan oikaisu aiheuttaa myös palveluluokan muutoksen.

Prosessi ei tule olemaan automaattinen eikä automatisoitavissa ensimmäisinä vuosina. Uusien järjestelmien kehittämisen vuoksi työ vaatii isoja määriä manuaalista työtä ja aikataulua voidaan pitää kireänä ennen toiminnan vakiintumista. Pirkanmaan hyvinvointialueen toive olisikin käyttöönottoon siirtymävaihetta, jossa sallittaisiin mahdollisuus joustoon ilman sanktioita toiminnan käynnistysvaiheessa.

Kommentit solutasoisiin tietosisältöihin: onko tiedot toimitettavissa, mitä haasteita tiedon toimittamisessa voi olla (yksilöi solut joissa haasteita)

Kommentit

Pirkanmaan hyvinvointialue pystyy toimittamaan osan vaadituista tiedoista kohtuullisella työllä, mutta osa toimitettavista tiedoista vaatii merkittävää muutosta prosessiin ja vaatii ainakin aluksi manuaalista työtä tiedon keräämiseksi. Osa tiedoista ei tällä hetkellä ole saatavissa järjestelmistämme lainkaan.

Tietokentät, jotka eivät aiheuta isompia haasteita (mutta kuitenkin toimintatavan muutoksen):

Toimittajan laskun tunniste

Hankintayksikön laskun tunniste

Toimittajan Y-tunnus

Toimittajan nimi

Toimittajan alv-numero

Toimittajan ALV-numero

Toimittajan maatunnus

Tositapäivä

Laskun valuutta

Laskun tiliöintirivin kokonaissumma ilman alv:ta

Alv-kanta

Kirjanpidon numero

Laskun tunnistetiedot

Keskeiset haasteelliset tietokentät:

- Kilpailutustunniste
- o Ei kulje nykyisin järjestelmästä toiseen (hankinta → lasku)
- o Ei osa verkkolaskustandardia
- o Vaatii:
 - ☐ uusia kenttiä järjestelmiin
 - ☐ toimintatapojen muutoksia
 - ☐ mahdollisesti manuaalista täydentämistä

Eryytenä haasteena inhouse- ja koontilaskut, joissa kilpailutus toteutetaan tytäryhtiön toimesta.

- Tuoterivitiedot
 - o Tuotettavissa, mutta näiden tuottaminen voi lisätä riskiä luottamuksellisen tiedon pääsystä virheellisesti jakeluun
 - o Nimikkeistö ei ole standardoitu
 - o Palveluhankinnoissa usein:
 - ☐ ei tuotekoodeja
 - ☐ ei vertailukelpoisia yksiköitä

Tuoterivi tiedot ovat tiliöintiriveinä julkaistavissa. Mikäli kuitenkin halutaan julkaista sellaisenaan laskujen sisältöä voi olla riski siitä, että tietojen mukana pääsisi julkiseksi luottamuksellista tietoa. Katsomme tuoterivitasoisen raportoinnin olevan mutkikas ja kallis toimintamalli suhteutettuna sen tuottamiin hyötyihin. Meillä haasteeksi nousee se, että palveluluokka ei ole käytettävissä tiliöintirivitietona, joten mielestämme tulisi tarkkaan miettiä onko tälle tiedolle todellista tarvetta raportoinnissa. Mikäli käytämme arvoa 9999 kaikissa niissä tilanteissa, joissa ostolaskujen kierrätysjärjestelmässä ei palveluluokkaa ole vielä käytettävissä kertyvät tiedot euromääräisesti isoiksi massoiksi. Tämän jälkeen herää kysymys siitä, että palveleeko tuotettu raportti tarkoitustaan?

Nimikkeistöä ei ole standardisoitu, joten vertailua tuotteiden välillä ei tosiasiallisesti todennäköisesti ole mahdollista tehdä. Hyvinvointialueiden laskuissa usein laskutetaan palvelua ja nimikkeistöä ei voi verrata toiseen samannimiseen palveluun. Vaatii uusien toimintatapojen kehittämistä.

- Sopimusnumero

- o Ei kulje kaikissa tapauksissa laskuilla
- o Edellyttää:
 - ☐ toimittajien toimintatapojen muutoksia
 - ☐ tai jälkikäteistä rikastamista ulkopuolisista lähteistä

Vaatii uusien toimintatapojen kehittämistä. Saadaan mikäli toimittaja lisää laskulle, mutta mikäli tämä puuttuu laskulta, vaatii jälkikäteistä tiedon rikastamista.

- Salassapitomerkinä (turvakoodi)
 - o Ei standardoitu verkkolaskulla
 - o Nykyinen Pirkanmaan hyvinvointialueen "luottamuksellinen" -merkinä ei riitä, vaan tarvitaan uusi toimintamalli salaiseksi luotetuille laskuille
 - o Vaatii:
 - ☐ toimittajakentän muutoksia TAI
 - ☐ manuaalista tunnistamista raportin kokoamisvaiheessa

Vaatii uusien toimintatapojen kehittämistä.

- Palveluluokkatieto
 - o Saatavilla erillisestä järjestelmästä (ei suoraan laskulla)
 - o Vaatii tietojen yhdistelyä (mahdollisessa tulevassa tietoaaltassa)

Ostolaskua tasetilille kirjatessa ei välttämättä tiliöintiin tule kustannuspaikkaa. Palveluluokka muodostetaan Pirkanmaan hyvinvointialueella kustannuspaikasta, joten tähän raportointiin ei näissä tapauksissa tulisi palveluluokkaa mukaan. Nämä ovat usein isoja laskuja euromääräisesti. Mikäli kirjaustapa joudutaan muuttamaan, lisää laskun manuaalista käsittelyä merkittävästi alkaa tiliöimään ostolaskua usealle riville.

Palveluluokkatieto ei selattavissa ostolaskujen kierrätysjärjestelmästä, vaan tämä raportointi tapahtuu nykyisin kirjanpitojärjestelmästä. Vaatii uusien toimintatapojen kehittämistä.

On kuitenkin voitava käyttää laskun alkuperäistä palveluluokkaa.

- Tositepäivä

Aura-ohjeluonnoksessa kuvataan, että raportilla raportoidaan ostolaskutieto edelliseltä kuukaudelta. Aiemmin tietosisältötaulukossa tositepäivä on merkitty tarkoittavan laskun päivää. Lausuntopyyntöön liitteenä olevassa Aura-ohjeluonnoksessa tieto on muuttunut. Siinä pakollisena tietona esitetään tositepäivämäärä, jolla tarkoitetaan kirjanpidollista kirjauspäivämäärää. Toiseksi

vaihtoehdoksi ilmoitetaan ostolaskun hyväksymispäivämäärä. Raportointi on nähdäksemme perustuttava tositemäärään, koska laskun päivämäärän sekä hyväksymispäivämäärän mukaan raportoidessa lasku voi olla eri kaudelle kuuluvaa.

- Kirjanpidon tili

Kirjanpidon tili lisätään laskun tiliöinnin yhteydessä. Raportoinnissa tulee toteuttaa erillinen muuntotaulu, jolla käytetty tilitieto käännetään Aura-tiliä vastaavaksi.

Kokonaisuudessaan tietojen tuottaminen vaatii uusia integraatioita, tietoaltaan rakentamista ja kehittämistä, toimintatapojen muutoksia ja todennäköisesti pysyvästi myös manuaalista työtä prosessin varmistamiseksi.

Henkilötiedot ja välillisen paljastumisen riski: kuinka tunnistatte ja rajaatte pois ne tiedot, joita ei tule raportoida.

Kommentit

Pirkanmaan hyvinvointialue tunnistaa henkilötietojen käsittelyyn erityistä riskiä etenkin palveluhankinnoissa (sosiaali- ja terveystyöt), maksusitoumuksiin liittyvien laskujen käsittelyssä ja tuoterivitiedoissa (mikäli tuoterivi tiedot haetaan laskun sisällöstä eikä tiliöintiriviltä).

Nykyinen toimintamalli hakee tietoa rajatummin ja nimenomaan tiliöintirivitiedoilta, joka helpottaa aineiston käsittelyä ja pienentää henkilötietojen käsittelyyn liittyvää riskiä. Tiliöintirivitiedot ovat paremmin hallittavissa, kun taas laskun vapaan tekstin kenttiin ja tuoteriveihin voi sisältyä henkilötietoja tai muita salassa pidettäviä tietoja, joita ei voida luotettavasti tunnistaa pelkästään automaation avulla.

Pirkanmaan hyvinvointialueella henkilötietojen tunnistamista ja poistamista tehdään nykytilassa osin automaation ja robotiikan avulla sekä osin manuaalisesti. Automaatio perustuu ennalta määriteltyihin sääntöihin, kuten toimittajatietoihin, kumppanikoodiin tai palveluluokituksiin, mutta se ei kata kaikkia tilanteita. Tämän vuoksi manuaalinen tarkastus on edelleen välttämätön osa prosessia.

Tuleva raportointivelvoite kasvattaa merkittävästi henkilötietojen käsittelyyn liittyvää riskiä erityisesti, jos raportointiin sisällytetään laajasti tuoterivitietoja tai muita ei-rakenteisia tietosisältöjä. Näissä tapauksissa henkilötietojen tai välillisesti tunnistettavien tietojen esiintyminen aineistossa on todennäköisempää, ja niiden tunnistaminen edellyttää käytännössä tapauskohtaista arviointia.

Välillisen paljastumisen riski korostuu tilanteissa, joissa yksittäinen lasku tai sen sisältämä tieto voidaan yhdistää tiettyyn henkilöön esimerkiksi harvinaisen palvelun, pienen toimittajamäärän tai paikallisen kontekstin perusteella. Tällaisia riskejä ei voida täysin poistaa teknisin keinoin, vaan niiden hallinta edellyttää harkintaa tietosisältöjen rajauksessa.

Pirkanmaan hyvinvointialue katsoo, että henkilötietojen ja salassa pidettävien tietojen suojaaminen edellyttää:

- selkeitä ja yksiselitteisiä rajoituksia raportoitaviin tietosisältöihin

- ensisijaisesti rakenteisten tietojen (kuten tiliöintirivit) hyödyntämistä raportoinnissa
- mahdollisuutta rajata pois tietyt laskutyypit, kuten maksusitoumuksiin liittyvät aineistot
- riittävää aikaa ja resursseja tietojen tarkastamiseen

Pirkanmaan hyvinvointialue korostaa, että täydellinen automaatio henkilötietojen tunnistamisessa ei ole realistista, minkä vuoksi manuaalinen työ ja siihen liittyvät kustannukset jäävät pysyväksi osaksi raportointiprosessia.

Arvioi asetuksella annettavan tietosisällön toimittamisen kustannuksia (perustamiskustannukset ja vuosittaiset pysyvät kustannukset)

Kommentit

Pirkanmaan hyvinvointialue arvioi, että asetuksella annettavan ostolaskutietojen tietosisällön toimittaminen aiheuttaa merkittäviä sekä kertaluonteisia että jatkuvia kustannuksia. Kustannukset kohdistuvat erityisesti tietojärjestelmämuutoksiin, integraatioiden rakentamiseen, tiedon käsittelyyn sekä manuaaliseen työhön.

Kustannusten tarkkaa kokonaismäärää on kuitenkin tässä vaiheessa haastava arvioida, koska lopullinen toimitettavan aineiston tietosisältö ja vaatimukset eivät ole vielä kaikilta osin tiedossa. Tämä epävarmuus vaikeuttaa merkittävästi investointien suunnittelua ja kustannusvaikutusten ennakkointia.

Kertaluonteiset kustannukset muodostuvat ensisijaisesti teknisen raportointiratkaisun rakentamisesta ja järjestelmien kehittämisestä toivottuun suuntaan. Tämä sisältää lisäksi integraatioiden toteuttamisen useista eri lähdejärjestelmistä keskitettyyn tietoaaltaan. Lisäksi aineiston muokkaaminen ja yhtenäistäminen raportointivaatimusten mukaiseksi aiheuttaa erillisiä kustannuksia kuukausittain.

Järjestelmätoimittajien toteuttamien muutosten osalta tarkkaa kustannustasoa ei vielä voida arvioida, mutta hyvinvointialueen näkemyksen mukaan kustannukset tulevat olemaan erittäin merkityksellisiä. Tämä koskee esimerkiksi uusien tietokenttien, kuten kilpailutustunnisteiden ja salassapitomerkitöjen, tuottamista sekä muita raportointivaatimusten edellyttämiä muutoksia. Lisäksi on todennäköistä, että järjestelmätoimittajat veloittavat erikseen lisenssi- tai käyttöoikeusmaksuja tiedon keräämisen ja siirron mahdollistamisesta.

Jatkossa kustannuksia syntyy myös jatkuvista muutoksista. Jokainen tietosisältöön tai raportointivaatimukseen tehtävä muutos edellyttää muutoksia järjestelmiin, integraatioihin tai tietoaaltaan, ja näiden kustannusten voidaan arvioida olevan merkittäviä. Tämän vuoksi on ensiarvoisen tärkeää, että raportoitavat tietosisällöt ja vaatimukset ovat tiedossa riittävän ajoissa ennen veloitteiden voimaantuloa, jotta järjestelmäkehitys voidaan toteuttaa hallitusti ja kustannustehokkaasti.

Jatkuvat kustannukset muodostuvat lisäksi manuaalisesta työstä, jota tarvitaan tietojen tarkastamiseen ja laadun varmistamiseen, sekä tietojärjestelmien ja tietoaaltaan ylläpidosta. Näihin

sisältyvät muun muassa integraatioiden hallinta, mahdolliset lisenssimaksut sekä järjestelmäpäivitykset.

Pirkanmaan hyvinvointialue korostaa myös, että julkisorganisaatioissa tietojärjestelmien muutokset ja uusien järjestelmien hankinnat edellyttävät kilpailutuksia, jotka ovat tyypillisesti pitkiä ja monivaiheisia prosesseja. Tämä tulee huomioida aikataulutuksessa ja velvoitteiden voimaantulossa, jotta tarvittavat muutokset voidaan toteuttaa lainmukaisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Haluammekin nostaa esiin, että suunniteltu aikataulu aloittaa raportointi vuonna 2027 ei jätä juurikaan aikaa hallitulle toiminnan kehittämislle ja mukauttamislle.

Hyvinvointialue katsoo, että kustannusten hallitsemiseksi tietosisältö tulisi rajata ensivaiheessa tietoihin, jotka ovat jo saatavilla olemassa olevista järjestelmistä ilman merkittäviä lisämuutoksia.

Moksén Heidi

Pirkanmaan hyvinvointialue - talousjohtaja Pasi Virtanen